

Zacharia 7:9-10, Lucas 10:25-37. Rotterdam, 12 februari 2023

De herberg, Rumi

Dit mens-zijn is een soort herberg
Elke ochtend weer nieuw bezoek.

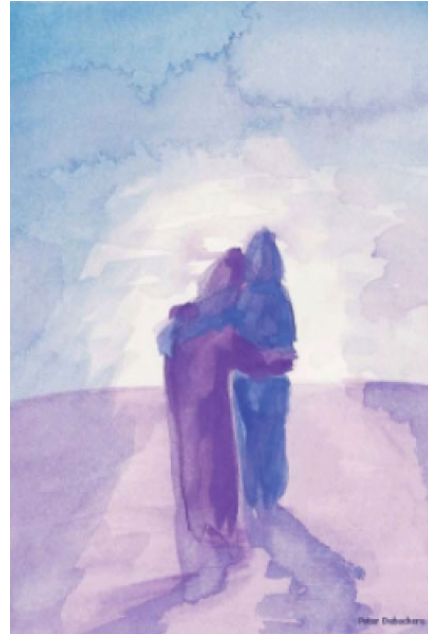
Een vreugde, een depressie, een benauwdheid,
een flits van inzicht komt
als een onverwachte gast.

Verwelkom ze; ontvang ze allemaal gastvrij
zelfs als er een menigte verdriet binnenstormt
die met geweld je hele huisraad kort en klein slaat.

Behandel dan toch elke gast met eerbied.
Misschien komt hij de boel ontruimen
om plaats te maken voor extase.....

De donkere gedachte, schaamte, het venijn,
ontmoet ze bij de voordeur met een brede grijns
en vraag ze om erbij te komen zitten.

Wees blij met iedereen die langskomt
de hemel heeft ze stuk voor stuk gestuurd
om jou als raadgever te dienen.

Zusters en broeders,

Het verhaal van de Barmhartige Samaritaan, we kennen het allemaal. Een Schriftgeleerde vraagt aan Jezus wat het grootste gebod is, het antwoord is "heb God lief met heel uw hart en heel uw ziel en heel uw kracht en heel uw verstand, en heb uw naaste lief als uzelf." Dan vraagt de man aan Jezus: maar wie *is* mijn naaste? En Jezus antwoordt met het verhaal van een bewusteloze man langs de kant van de weg.

Er komt een priester langs en die doet niets, er komt een Leviet langs en die doet ook niets. De hoorder verwacht nu dat een Israëliet langskomt, het is een bekende volgorde. Die heeft ook te maken met de verantwoordelijkheden bij de vervulling van de wet. En uitgerekend van een Samaritaan verwacht men amper iets. En juist die is tot in zijn ingewanden ontroerd, en hij handelt ernaar. Laat zijn hart spreken en springt van zijn ezel, gaat naar de gewonde man toe, zalft zijn wonden, tilt hem op zijn ezel en laat hem tegen betaling achter bij een herbergier. De Samaritaan heeft zijn naaste lief als zichzelf. Een duidelijker antwoord kan Jezus niet geven, zou je zeggen.

Is dit een voorbeeld van Jezus als moraal leraar of zit er soms iets meer achter? *Hoe* belangrijk is de vraag *Wie* is mijn naaste? Hoe belangrijk is het dat de derde voorbijganger een *Samaritaan* is? Hoe belangrijk is dit verhaal voor *ons*? Het verhaal van de Barmhartige Samaritaan. Een man wordt overvallen en hulpeloos achter gelaten. Wie kiest ervoor hem te helpen? Wat zijn de overwegingen van de voorbijgangers?

Is dit ook ons verhaal? Vrijwel dagelijks zijn er ook in ons leven die momenten, groot en klein, die vragen om een besluit, om een keuze: kom ik in actie of laat ik het betijen? 'Ik heb het nu een beetje te druk, een ander mag ook wel eens wat doen.' Ons hoofd heeft zijn redenen, die het hart niet kent. Waarom schieten wij een ander te hulp, of waarom niet? Voor wie willen wij naaste zijn of voor wie kunnen wij naaste zijn?

Tijdens onze nascholing in Schoorl was een van de vragen waarmee we aan het werk gingen, wat is je kern? Welke metafoor zou jij willen gebruiken? Voor wie jij bent en hoe jij voorganger bent. Bij mij kwam het beeld boven van een herberg. Het is een bekend beeld van de gemeente als herberg, met allemaal verschillende ruimtes voor verschillende gasten en behoeften. Mijn beeld van een herberg lijkt meer op dat gedicht van Rumi. 'Elke ochtend weer nieuw bezoek. Een vreugde, een depressie, een benauwdheid, een flits van inzicht komt als een onverwachte gast. Verwelkom ze; ontvang ze allemaal gastvrij ... ' Ten diepste voel ik mij een waardin, die bij de deur staat, mensen welkom heet, die probeert een goede sfeer in haar herberg te creëren, die kookt en zorgt voor haar gasten. Soms is het hard werken, schrobben en sjouwen en een ander moment zit je met een kop koffie aan tafel voor een goed gesprek. Je weet tevoren niet wie langskomt, wat er in jezelf gebeurt, hoe je reageert. 'Behandel dan toch elke gast met eerbied.' Misschien komt hij de boel ontruimen om plaats te maken voor extase. De donkere gedachte, schaamte, het venijn, ontmoet ze bij de voordeur met een brede grijns en vraag ze om erbij te komen zitten.' Er kan zomaar een vreemdeling langs komen, of zelf iemand die je als vijand beschouwd, hoe reageer je dan?

Samaritanen werden in de tijd van Jezus gezien als vreemde verwanten of verwante vreemden van de Joden. Ze baseerden zich op de eerste 5 boeken van Mozes, maar richtten zich niet op de tempel in Jeruzalem maar op een heiligdom op de berg Gerizim. De Israëlieten beschouwden hen als tweederangsburgers. Het is in dit verhaal dus juist de vreemdeling die goed doet, die handelt naar Gods gebod. Zoals vaker in de verhalen van Jezus wordt de wereld op z'n kop gezet. In dit geval worden goed en kwaad omgedraaid, niet de mensen van de tempel, van het uitverkoren volk, maar een vreemdeling doet het goede. Waarom stopten de priester en de leviet niet? Waren het zulke harde, harteloze mannen? Nee, waarschijnlijk niet. Misschien was het te gevaarlijk voor hen om naar de man toe te gaan. Ze zouden zelf ook overvallen of beroofd kunnen worden. In die tijd waren er regels over wie je naaste was en wie niet. Als iemand half-dood is, hoe weet je dan tot welk volk hij hoort? Is hij wel een naaste? Of nog erger wanneer de man dood zou zijn, dan worden de priester en leviet onrein door bij hem in de buurt te komen. En als ze onrein zijn, kunnen ze hun werk in de tempel niet doen. Ze hebben dus best redenen om door te lopen, en bovendien, het is hun zaak toch niet? Iemand anders kan toch wel te hulp schieten? Ze zijn ook geen dokter, wat kunnen ze doen? Ze hebben haast, willen op tijd in Jericho zijn, er komt zo vast wel iemand anders langs.

Er ligt een man langs de weg, hij is half-dood achtergelaten. Half-dood, half-levend, hij bevindt zich op de grens van leven en dood. Er komt een priester voorbij, die loopt met een grote boog om hem heen, hij laat hem voor dood achter. Er komt een Leviet voorbij, ook hij gaat in een boog om hem heen. *Dan* komt er een Samaritaan: hij stopt, gaat naar de half-dode man toe, en *helpt* hem. Hij redt hem van de *dood*. In dit geval betekent voorbijgaan dus de dood. En stilstaan is hier leven. Ga niet gedachteloos voorbij, maar sta stil bij het

leven. Ook hier draait Jezus de wereld om. Het gaat niet altijd om vooruitgaan, en stil staan is niet altijd de dood.

Hoe vaak zeggen we niet tegen iemand die het moeilijk heeft “Kop op, het leven gaat door. Probeer vooruit te kijken, ga weer plannen maken. Kom in beweging.” Misschien is het beter als we zeggen “Het leven staat nu even stil, laten we samen wachten tot het beter wordt. Mag ik even naast je zitten en zullen we even samen stil zijn, stil zitten, even stoppen met waar we mee bezig zijn.” Zou dat niet een hele troost zijn, dat iemand even met je stil wil staan. Dat er ruimte wordt gemaakt voor jouw verdriet, voor je zorgen, voor je pijn, voor je gemis, voor je leegte. Dat dat er allemaal even mag zijn, zonder dat je meteen weer verder moet. Mag ik even stil staan?

Wie komt er naast jou zitten? Naast wie ga jij zitten, wie verwelkom jij? Bij Jezus ligt de nadruk op *jou*. Voor wie ben *jij* een naaste als het moeilijk is? Als iemand half-dood is? Voor wie maak *jij* tijd? Naar wie ga *jij* toe? Naast wie ga *jij* zitten? Is het *belangrijk* om van te voren te weten wie je naaste is? Is er een *lijst* beschikbaar, of kunnen we het op internet opzoeken? In de tijd van Jezus waren die regels er wel, wie je naaste was en wie niet. Wie je gastvrijheid moest verlenen en wie niet. Wie je geacht werd te helpen en wie niet. Is dat wel zo belangrijk om het precies te weten? Is het nodig een definitie te hebben, een omschrijving? Het gaat bij God toch niet om definities, regels en voorschriften? Het gaat om een situatie waarin een mens zich als naaste kan gedragen, iemand *is* geen naaste, maar kan je naaste *worden* door zich als naaste te *gedragen*. Wat telt is wat iemand *doet*, niet wat hij *is*.

De Schriftgeleerde vroeg: Wat moet ik doen om deel te krijgen aan het eeuwige leven? Jezus antwoordt: Heb de Heer uw God, lief met heel uw hart en met heel uw ziel en met heel uw kracht en met heel uw verstand, en uw naaste als uzelf. Hij geeft niet één maar *twee* antwoorden, die wel met elkaar verbonden zijn. Heb God lief met je hart, je ziel, je kracht en je verstand. Heb God lief met je hele wezen, met alles wat je in je hebt. *En* heb je naaste lief als jezelf. Het antwoord is een dubbel-gebod. En Jezus antwoordt: Doe dat en u zult leven. De Schriftgeleerde wil een duidelijker antwoord en vraagt: ‘Wie is *mijn* naaste?’ Hij verwacht dat Jezus onderscheid zal maken tussen Joden en niet-Joden, tussen reine mensen en onreine. Tussen tollenaars of melaatsen. Hij vergeet dat het dubbele gebod vraagt om met alles wat je hebt God lief te hebben én je naaste. Het een gaat niet zonder het ander. Als je God liefhebt, hoort de ander daarbij. Die is immers, net als jij, een kind van God, een mensenkind. De Samaritaan is een naaste dankzij zijn handelen en daarmee plaatst hij zichzelf ook nog eens onder de wet, door zijn zorg voor die onbekende halfdode man. Je kunt je dus niet verschuilen achter je afkomst of positie, dat is geen reden om niet te handelen. Niet je uiterlijk of je familie of je geloof maar wat je doet laat juist zien wie je bent.

Het verhaal van de Barmhartige Samaritaan, is veel meer dat het antwoord op die ene strikvraag ‘Wie is mijn naaste?’. Het is een verhaal over werkelijk levend zijn. Over vreemdelingen, die geen vreemdelingen zijn, over doen in plaats van regels, over voorbij gaan en stil staan, over dood en over leven. Een verhaal over ontmoetingen met andere mensen en met God. Het is een verhaal over herbergen, die een plek zijn om uit te rusten en te zorgen en verzorgd te worden. In de kinderbijbels wordt vaak meer aandacht besteed aan

de herbergier, die de zorg voor de gewonde overneemt. Doet hij dat tot het geld op is of tot de gewonde man weer beter is en weer op eigen benen kan staan?

Leven naar Gods gebod is niet alleen leven volgens de letter van de Wet, zoals door de priester en de Leviet, het is vooral ook leven naar Gods Geest. Jezus leert ons om de wereld op zijn kop te zetten. Stil staan is niet altijd de dood, en doorlopen is niet altijd vooruitgang. Het gaat er om mens te zijn op deze wereld tussen de mensen. Om te proberen blij te zijn met iedereen die langskomt, omdat de hemel ze stuk voor stuk heeft gestuurd om ons als raadgever te dienen.

Amen